Oikeuspalveluvirasto
PL 600
00181 HELSINKI

Lausunto

1.10.2025

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaosto

Oikeuspalveluviraston lausunto vuoden 2026 talousarvioesityksestä

Talousarvioesitys Oikeuspalveluviraston osalta

Oikeuspalveluvirasto on aloittanut toimintansa kuluvan vuoden alussa. Tavoitteena on tuottaa saavutettavampia, laadukkaampia ja yhdenmukaisempia julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluita.

Oikeuspalveluvirastolle esitetään ensi vuodelle n. 104,4 milj. euroa. Määräraha kasvaisi kuluvaan vuoteen verrattuna etenkin virka- ja työehtosopimuksen mukaisilla palkankorotuksilla, oikeudenhoidon selonteon rahoituksella ja tuottavuusohjelman leikkausten vuosittaisen vaihtelun vuoksi. Pysyvien säästöjen taso kasvaa n. 6,2 milj. euroon, joka ei kuitenkaan vielä vuoden 2026 talousarviossa toteudu täysimääräisesti.

Henkilöstömäärää voidaan edelleen kasvattaa oikeudenhoidon selonteon mukaisen lisämäärärahan turvin. Selonteon mukaiset tavoitteet asiamäärien kasvusta, tuottavuuden parantumisesta ja jonotusaikojen lyhentymisestä ovat kunnianhimoisia, mutta mahdollisia. Onnistuminen näissä yhtäaikaisesti säästöjen kanssa edellyttää kuitenkin myös säädösmuutoksia toiminnan tehostamiseksi.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä esitetään, että Oikeuspalveluviraston toimintamenoja voidaan käyttää rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirron valmisteluun. Siirto vuodesta 2027 lukien toteutettaneen siirtämällä toiminta sellaisenaan Oikeuspalveluvirastoon, sillä rahoitusta sovittelupalvelujen tuottamiseen valtion omana toimintana ei ole rahoitusta. Oikeuspalveluvirasto on kuitenkin tyytyväinen siihen, että sovittelun määrärahaa on vuoden 2026 talousarvioesityksessä ehdotettu nostettavan 7,1 milj. eurosta 7,6 miljoonaan

euroon, jolloin siirrettävän toiminnan aliresursointi ei ole yhtä merkittävää kuin aiemmin.

Julkisen oikeusavun tilannekuva

Oikeudenhoidon selonteossa on asetettu tavoitteeksi kasvattaa asiakasmäärää 48 500 ja laskea jonotusaika 8 päivään vuoteen 2030 mennessä. Asiakasmäärät ovat julkisessa oikeusavussa vuosia laskeneet ja tähän haasteeseen Oikeuspalveluvirasto on tarttunut. Kasvu ei vielä ensimmäisenä toimintavuonna ole toivotun nopeaa, mutta tavoite on saavutettavissa.

Oikeuspalveluvirasto tuo esiin huolen kuluvan vuoden 3. lisätalousarviosta, vaikka siitä toistaiseksi ei ole vielä eduskunnan päätöstä tai hallituksen esitystä, vaan valtiovarainministeriön 23.9. julkaistu kanta. Oikeuspalveluvirasto on huolissaan siitä, että yksityisten oikeusavustajien korvausten kasvun kattamisen ehdotetaan siirrettävän n. 5,7 milj. euroa Oikeuspalveluviraston toimintamenoista. Tällaisella vähennyksellä olisi merkittävä vaikutus viraston mahdollisuuksiin kehittää toimintaa siten, että tuottavuuden kasvussa onnistutaan ja oikeudenhoidon selonteon mukaiset tavoitteet voidaan saavuttaa. Tämän mittaluokan leikkaus vaikuttaisi oikeusapu mukaan lukien koko Oikeuspalveluviraston toimintaan.

Talous- ja velkaneuvonnan ja talousosaamisen tilannekuva

Vuoden 2026 talousarvioesitykseen ei sisälly valtionavustuksia talousosaamisen edistämiseksi. Oikeuspalveluvirasto on esittänyt, että avustuksista luovutaan jos niiden vaihtoehtona on muusta talous- ja velkaneuvonnan työstä leikkaaminen. Katsomme, että kuluvan vuoden 350 000 euron tasoa ei ole enää pienennettävissä siten, että avustusten myöntäminen olisi hyödyllistä.

Talousosaamisen strategian edistämisestä ei kuitenkaan ole tarkoitus luopua. Otamme tavoitteet koko talous- ja velkaneuvonnan pitkänajan tavoitteiksi. Erityisesti osana ennakoivan talousneuvonnan työtä näitä voidaan konkreettisesti edistää. Talousosaamisen avustusten myöntäminen on käytännössä tuonut myös rajoitteita osallistua strategian mukaisiin hankkeisiin ja täten avustuksista luopuminen mahdollistaa virkatyönä tehtävän edistämisen lisäämisen.

Sanna Appelberg
talousjohtaja